

„Třebaže lze v institucích poskytnout fyzické bezpečí, jídlo a střechu nad hlavou, nemohou nabídnout pocit spokojenosti a úspěchu, který je spojen se začleněním do společnosti, s možností být milován a oceňován přáteli a příbuznými. Je pozoruhodné, jak často zranitelné osoby přirovnávají ústavy k vězení a jak touží po ‚normálním životě‘ – doma, nikoli v domově. Jeden bývalý uživatel ústavní péče tuto skutečnost popsal těmito slovy: Dokonce i kousek chleba doma chutná lépe.“¹

DEINSTITUCIONALIZACE JE CESTA OD ŽIVOTA V ÚSTAVECH K NORMÁLNÍMU ŽIVOTU A K NOVÝM ZPŮSOBŮM PODPORY LIDÍ S POSTIŽENÍM

Obyvatel ústavu, 51 let

Žiju tady už léta. V téhle místnosti s oknem, které je tek vysoko, že z něj nevidím ven. Občas mě vyvezou na terasu. Teď tu zrovna byly ošetřovatelky, aby mě přebalily. Jsou na mě hodné. Snažil jsem se jim něco říct, ale umím jenom dvě slova. Těším se, že někdo zase přijde, většinu času jsem sám. Mám teď ruce přivázané k posteli, abych si z břicha nevytrhl tu divnou věc, kterou mi tam připojili v nemocnici. Bylo to tak nepříjemné, snažil jsem se to odstranit. A teď si rukou dosáhnu jenom na hlavu. V pokoji je pořád zapnutá televize. Nemůžu jí vypnout. Jaké by to asi bylo, **žít někde jinde?**

Matka 14-leté dcery s postižením

Chtěla bych, aby se Jana vrátila **domů z ústavu**. Ale potřebovala bych, aby chodila do školy. Tak na 3 až 4 hodiny. Do školy by ji musel někdo doprovázet. Pak potřebuju někoho, kdo by nám pomáhal s koupáním, Jana už je těžká. Potřebovala bych občas **odlehčení**, někoho, kdo by to vzal za mě a udělal to, co já. A čas od času místo, kde by mohla Jana být, když sama jedu na rehabilitační pobyt. Pak bych potřebovala někoho, komu bych mohla zavolat, kam by se mohla obrátit, když se něco děje. Teď třeba Jana potřebuje nový vozík. Nejcennější pro mě byly ty informace, které jsem získala od jiných maminek dětí s postižením. A chtěla bych mít jistotu, že ta **asistence** neskončí.

Klientka služby podporované bydlení, která v 79 letech odešla z ústavu do vlastního bytu

Chtěla jsem domů, do svého bytu. Říkali mi, že žádný byt už nemám. Byla jsem v domově důchodců, v psychiatrické léčebně a v ústavu pro mentálně postižené ženy. Dohromady skoro 25 let. Ale zavřený člověk být nemůže. Musela jsem brát léky a ty mi nedělaly dobře. Chtěla jsem si tam vařit, ale nesměla jsem. Když jsem utekla, vozila mě zpátky policie. Celou tu dobu jsem říkala, že bych se potřebovala dostat pryč. Teď **jsem doma** tady, v tomhle bytě. Každý den za mnou chodí **asistentky, ráno a večer**, vždycky asi na dvě hodiny. Pomáhají mi s úklidem, se zařizováním bytu. Občas mě doprovodí na nákup, ale ven moc už chodit nechci. Naučila jsem se žehlit. Zapnu si sporák a uvařím si polévku. Ale kotle se bojím, ten mi asistentky zapínají.

Asistentka 31leté klientky v chráněném bydlení

Martina žila v ústavu od svých tří let, teď je dva roky v chráněném bydlení. V ústavu byla velmi uzavřená. Nedokázala vyjádřit svoje potřeby, nespolupracovala. Nyní je mnohem sebevědomější a klidnější. Je schopná vyjádřit všechny základní požadavky, i když používá jen pár slov. Nastavili jsme alternativní způsob komunikace se symboly a fotkami. Martina je teď mnohem ochotnější **učit se novým věcem**. Dojede už sama autobusem do vedlejšího města do centra denních aktivit. Chodí nakupovat s obrázkovým seznamem a podle něj si vybírá. Nacvičili jsme samostatné sprchování. Snažíme se, aby mohla **dělat normální věci**.

Ředitel domova pro osoby se zdravotním postižením

Teď jsme na hranici ekonomické udržitelnosti. My ty klienty potřebujeme, aby to zařízení vůbec mohlo ekonomicky fungovat. Nevíme, co by se stalo, kdybychom přestali přijímat nové klienty, kraj nám k tomu neřekl jasné stanovisko. Kraj po nás chtěl plán s vizí, jak by to mohlo vypadat, kdybychom ten ústav rozdrobili na několik míst a úplně změnili způsob poskytování péče. Ale nic z toho se zatím nerealizuje. My to víme, že to takhle nemá být, že to není přirozené, aby bylo tolik lidí na jednom místě.

Kdybychom odsud mohli odejít, tak to uděláme.

¹ Rozvoj komunitní péče, 2011, s. 22